

fulle aldeles ikke sværge, men Eders Tale skal være Ja, Ja og Nei, Nei, og hvad der er over dette, er af det Onde. Det er ikke det Onde, men det er det, der er over det, og derfor kan der være Sælgeligheder, hvor der skal sværges, og det er vel af det Onde, men det er ikke det Onde; det gaar dermed, ligesom naar man idømmer en Mand en Straf for den Forbrydelse, han har begaaet, han faar en Dom af det Onde, men det er ikke deri, han lider sin Straf. Med denne Begrundelse siger jeg, at det er kristeligt tilladt at sværge, ligesom vi finde en lignende Aabenbaring i den gamle Pagts Udtryk, hvor der udtrykkelig siges: Sværger ved hans Naam, og flere Gange finde vi det ogsaa i den nye Pagt. Naar nu imidlertid den høitærede Justitsminister i For-middags og nu igjen stærkt fremhævede, at det ikke var nogen Ed, naar der ikke var nogen Paakaldelse af nogen Guddom, Udbødelighed eller noget Lignende, saa maa jeg sige, at den meget ærede Minister, Høndt han er en meget berømt Jurist, er aldeles uenig med Danmarks største og genialeste Theolog, nemlig Grundtvig, Grundtvig siger, at de bedste Eder ere de, hvor Navnet Gud slet ikke findes, og desforuden er den høitærede Minister uenig med Justitsministre i andre Lande, der sige, at det: „Jeg sværger,“ kan være nok. Vi vide meget godt, at Theologerne med Hensyn til Forklaringen af Eden til den ene Tid staa paa det ene Ben, og saa var det godt, og til den anden Tid staa paa det andet Ben, og saa var det godt. Saaledes er det ogsaa gaet med Juristerne; til forskjellige Tider have de fortolket Spørgsmaalet paa forskjellige Maader, snart have de staaet paa det ene Ben og snart paa det andet; men derfor tror jeg, at det er godt at holde os til Idealet, og det siger, at det er bedst slet ikke at sværge, thi det er af det Onde, og er det nødvendigt, da saa lidt som mulig deraf. Det er jo gaet saaledes navnlig her, men ogsaa andre Steder, at som Tiderne rykke frem, har man faaet flere og flere Eder. Man har troet, at man dermed skulde forbedre Folket og sikkre Samfundet, men enhver god Ting lider ved at blive overdreven, ligesom f. Ex. Ordener ved en overdreven Brug tabe hele deres Betydning imellem Folk. Ved den overdrevne Brug taber Eden sin Betydning, man opnaar det Modsatte af, hvad man tilsigtede, og nu er jeg nærvæd at tro, at vi ere ved at naae til det Punkt, ikke alene her, men i den saakaldte dannede Verden, at man har naaet det Modsatte af, hvad man har tilsigtet med Eden. Hvad regner han, der ikke tror paa den levende Gud, det, at han skal sværge ved Gud? Naar Folk i Retten sværge, at de ville fortabe deres evige og timelige Salighed og kalde alle mulige Mytter over sig, saa er det jo aldeles ukristeligt, men ikke desto mindre have baade Juristerne og Theologerne behaget at lade det staa. Og naar vi hende en Smule til Historien, se vi saa ikke,

at de rigtig store Svartvestreger ikke blive straffede; det vil sige de, som Retten ikke kan faae fat i, medens det er gaet ud over dem, som have gjort de største Opoffrelser her i Verden, dem, som ere de ærligste og allerbedste Mennesker. Det er meget godt at være god og fordragelig her i Verden, men, mine Herrer kun til en vis Grad, hvis man bliver altfor god, saa taaler man det ikke længere, saa vendes det Hele om, Du kan kun faae Lov til at være god til en vis Grad, men bliver Du altfor god, saa skal Du væk. Det er Historiens Gang. De egentlig store Forbrydelse straffes ikke her i Verden. Iødefolket havde rigtignok denne Opfattelse, men hos de Kristne kom der et modsat Syn paa Tingene, og det er jo ogsaa en given Sag, at Svartvestregerne trives prægtig, det se vi trindt omkring, trods alle de Eder og Forbømmelser i Anledning af brudte Eder, som læses op. Man kan deraf se, hvorledes alt dette ofte bliver betragtet som det rene Nonsens, og det viser jo ogsaa Erfaringen. Naar man saa siger, at vi have havt denne Form for Eden saa lange og bør derfor lade den blive bestaaende; vi kunne lægge en anden Form ved Siden af, vil jeg spørge: Hvad vil dette sige? Vil det sige, at den, der bruger den ene Form, er mere paalidelig end den anden, der har svoret ved den anden Form, eller er det at forstaa saaledes, at man kun fordrer af os, at vi skulde vise Ærbødighed mod det Gamle? Ja, jeg vil ogsaa gjerne være med til at vise Ærbødighed mod det Gamle, men der er uregelmæssigt adskilligt Gammelt, som ikke er Ærbødighed værd. Skulde vi have Ærbødighed for Alt, hvad der er gammelt, saa skulde vi ogsaa have Ærbødighed for Arvesynden, thi den er saa gammel, at den har graa Haar. Iøvrigt vil jeg sige med Hensyn til de Ord, der ere blevne bragte i Forslag: „Ved Alt, hvad mig helligt og hjært er“, at jeg kunde have ønsket Ordet „Væ“ sat ind med. Det Ord Væ omtales i saa mange af vore gamle Folkeord ud af vor egen Folkefilosofi, og man kan gaa Markhundreder tilbage, saa finder man, at Folket vedfjender sig dette Ord lige saa fuldt, som det gjør det den Dag idag. Man har det gamle Ord, at „Væren er det seireste Væ i Skoven“, og det „Naar Væren er tabt, er Alt tabt“ og fremdeles „Værløse Mand er stilt fra Gud“ og mangfoldige andre gamle Ord. Jeg kunde ønske, for at faae Sagen til lettest at gaa igjennem, at Eden kom til at lyde: „Jeg sværger ved min Væ“ og at man saa holdt sig til dette alene. Jeg foretrækker dette Ord „Væ“, fordi det har faaet den Betydning i vort Folk, som det har, og jeg henstiller altsaa til det kommende Udvalg dette mit Forslag, for at det kan komme i Betragtning ved Siden af de andre Ord. — Naar man taler om, at det er saa slemt at forarge, og saa slemt at Skandalen skal komme, vil jeg dog sige, at det, som Skriften kalder Forar-